



ARIADNÉ

—    —

PERMAKERT

ARIADNÉ PERMAKERT - 2026.



A KEZDETEK

A NYARALÓ “RENDBE TÉTELE”

Nem is olyan régen kezdődött: Vettünk egy nyaralót, szép nagy telekkel. A májusi birtokba vétel után néhány nappal meglátogatott bennünket egy baráti család, ahol kertész a férj. Kaptunk is az alkalmon, gyorsan “rendbe is tetettük” vele - mindent lekaszált. (És persze ekkor még nem értettem azt sem, hogy miért száradt ki utána pár nap alatt az egész telek). Mindenesetre mikor befejezte, megkérdezte tőlem azt is, hogy mit szeretnék. “Természetesen be akarom füvesíteni” - hangzott a teljes hozzá nem értésről árulkodó válaszem. Az nagyon sok gondozást, pepecselést igényel - válaszolta ő. Én meg csodálkoztam, mert ez volt az egyetlen megoldás, amire rálátásom volt akkor. Ha “rendbe teszünk” egy telket, akkor az be van füvesítve, nem? Már hogy lenne az sok pepecselés?

AZ ELSŐ ÁGYÁSOK - SZEMBESÜLÉS A DIVERZITÁSSAL

Télen, valahonnan egészen mélyről előtört belőlem egy vágy: én foglalkozni akarok ezzel a telekkel, zöldségeket akarok termelni rajta. Annak idején az összes nagyszülőm és családjá földművelésből élt, úgyhogy mondhatom, hogy a föld szeretete a véremben van - még akkor is, ha én egy kicsit eltávolodtam ettől az életformától. Mindenesetre volt honnan feltörnie a váagnak. A tudásnak sokkal kevésbé, szóval rávettem magam az elérhető szakirodalomra, elsősorban zöldségtermesztés témájában. Netparaszt lettem - így nevezte ez az interneten valaki azt a kertészkedéssel hobbiszerűen foglalkozót, aki - jobb híján - az interneten szedi össze a tudását.

Végül beköszöntött a tavasz. Az addigra már kialakult bennem, hogy nem akarok permetezni, vegyszerezni, és mivel hobbi volt, nem megélhetés, ezért megengedhettem magamnak, hogy ne teremjen esetleg semmi, volt tere a kísérletezésnek. Sok tasaknyi maggal felszerelve indultam a kertbe: az volt a terv, hogy amit lehet, kipróbálok a zöldségtermesztésben. Először is “rendbe teszem”, és kialakítom az ágyásokat. Ebből az lett, hogy ültem a földön, és egyik növényt a másik után határoztam meg egy mobiltelefonos applikáció segítségével. Fejbe kólintott a diverzitás. Már nem emlékszem pontosan a növényekre, de árvacsalán, gólyaorr, cickafark és kapor volt közöttük. Meg petúnia. Rengeteg petúnia! Majdnem kereskedést nyitottunk belőlük. Meg aztán találkoztam még nagyon sok minden mással is az év során (tyúkhúr, pásztortáska, fehérhere, kövér porcsin, vadmurok...). Nekem ezek növények voltak, különböző levéllel, magassággal, esetleg virággal, életmóddal, igényekkel, nem pedig gazok, amiket kíméletlenül ki kell irtani, hogy “rendbe tegyem” a telket, és az legyen, amit én akarok. Ekkor az udvar füvesítése már azért sem volt szimpatikus, mert sok pepecselés, hanem azért sem, mert akkor azt a sok szép vadnövényt el kell távolítanom, hogy a helyére erőszakoljak egy-két, általam meghatározott fajt.

PDC

Előreugrok az időben: két dolog történt nagyjából egyszerre. Szert tettünk egy másik földdarabra, és elvégeztem a permakultúra tervező képzést (PDC). Ez a tanfolyam nagyon jó volt arra, hogy kinyisson egy ajtót, beléptessen rajta, és motivációt adjon a további lépések megtételéhez. Maga a permakultúra számos ponton rezonált velem: a diverzitás iránti csodálatom, a természet és a föld szeretete, a több évtizednyi informatikában szerzett rendszerszemléletem mind-mind megtalálta a helyét ebben a gondolkodásmódban. A képzésen megszerzett tudással és önbizalommal felvértezve, a korábbi tapasztalataimra építve elhatároztam: ebből a földdarabból márpedig permakultúrás kert lesz.

A csoporttársaimmal megterveztük - és szerintem elég jól sikerült. Persze azóta sok ponton finomodott a terv - új ötletek, új igények merültek fel, új tudás érkezett meg - aminek persze helyet kellett adni, így a terv is változott azóta sokat. (Az informatikában is van ilyesmi szemlélet, ott iteratív, inkrementális fejlesztésnek hívjuk - ez pont rímel a permakultúra egyik elvére: "Használj kisléptékű, lassú és fokozatos megoldásokat.")

A KERT ADOTTSÁGAI



A területről azt kell tudni, hogy száraz, szeles, sík, mélyrétegű öntéstalaj (60-80 centiig még biztosan szürke és talaj), közepesen agyagos, öntésvályog avagy perctalaj (ahogy szárad, eleinte ragadósan sáros, majd egy perccig kiválóan művelhető, utána kiszárad, és akkor jöhet a csákány), a pH 7,5. Kb. 30-tól 60 centiig terjedő mélységben egy eketalp boldogít. A kert maga észak-déli tájolású kb. fele olyan széles, mint hosszú (tehát nem nadrágszíj). Minden évben felszántották vagy feltárcsázták, ahogyan a többi környező telket

is, de nem termeltek rajta semmi értelmeset: tavaly vadmuharral volt bevetve, de aratást, kaszálást nem láttam, idén meg libatop és parlagfű vegyes kultúra uralja selyemkóró foltokkal. Ez a kihasználatlanság szabadságot is jelent: ha én bármilyen hozamot elérek a telken (legyen az termény vagy holisztikusan értelmezve pl. élmény), akkor már javítottam a terület szerepén, és nem az van, hogy amúgy gabonát termesztettek rajta, de mivel én ott vagyok a kertemmel meg a három szem paradicsomommal, akkor ezzel kivettem a gabonatermesztésből ennyi területet, amit majd egy másik, esetleg még érintetlen terület feltörésével pótolja a gazdasági rendszer... azaz ha nem termelek legalább annyit, mint korábban, akkor nettó fenntarthatatlanság



vagyok... De szerencsére nem volt ilyen. A “semmi” traktorral való termelésének lévét nem olyan nehéz átugrani.

A telken van két mini diófa (minden évben fel lett tárcsázva vagy szántva, de még mindig megvan mindkettő, bár ennek megfelelően nem túl magasak, de alighanem pont emiatt brutál szívósak lehetnek), egy csoportnyi vadalma (szintén minden évben fel voltak tárcsázva vagy szántva eddig), elég sok csipkebogyó, kövi szeder. És persze ahogy abbamaradt a művelés, megjelentek a pionír fajok (selyemkóró, parlagfű, disznóparéj, libatop, ökörfarkkóró...). Szerencsére azért már alakul a faji változatosság is, ami tavasszal nagyon jól megfigyelhető.



A nulladik lépés egy kerítés kialakítása volt, aminek a túloldalán kialakult egy olyan 0,5-2 méteres “ütközőzóna”: nem jönnek el géppel a kerítésig, hanem itt is marad valamiféle műveletlen terület.

ALAPELVEK A KERTBEN

A permakultúrának van 3 etikai alapelve (Gondoskodás a Földről, Gondoskodás az Emberről és Igazságos elosztás) és 12 tervezési irányelve.

Ezeknek a betartására én magam is törekszem, különben nem nevezhetném a kertet permakultúrásnak.

Viszont néha - legalábbis nekem - ezek a tervezési irányelvek túl általánosak, nem annyira kézzel foghatóak, ezért átfogalmaztam magam számára azt, amit a permakultúra maga is hirdet. A 3 etikai alapelv számomra úgy lett megfogható, ha azt mondom, hogy **“Lépj partnerségre a természettel”**: a természethez az eddigi kizsákmányoló, leuraló hozzáállásunk helyett egy olyan partneri kapcsolatot építsünk fel, ahol egymással összhangban, egyenrangú viszonyban kielégül mindkét fél (Ember és Természet) összes szükséglete. Ennek szükséges feltétele, hogy limitáljuk a fogyasztásunkat, a népességünket, és osszuk meg a javakat.

- **Hosszú távú cél a minél diverzebb, egészséges, öfenntartó ökoszisztéma kialakítása a kerten belül.**

- **Diverzitás:** Ha sok faj van egy kertben, akkor az stabilabb, egészségesebb ökoszisztémát és biztonságosabb élelemforrást jelent.
- **Vegyszermentesség:** Vegyszerhasználattal általában átveszek a természettől egy olyan feladatot, amivel amúgy - ha békénhagyjuk - maga is jól elboldogul, még akkor is, ha ehhez kell egy kis idő. Jó példa a tetvek permetezése, amikor a kordában tartani kívánt kártevőkkel azok ragadozóit is kiirtjuk, csak a prédaállatok gyorsabban szaporodnak, mint a predátorok, emiatt a kertünk újabb, még erősebb permetezést fog igényelni. Ha pedig hátradőlünk, és megvárjuk a katicákat, akkor a probléma meg tud oldódni.
- **Spartan Rule:** ha egy növény csak azért tud életben maradni, mert én folyamatosan beavatkozom, akkor az nem való ebbe a kertbe. Ez vonatkozik a locsolásra is. A kert körüli, beavatkozás nélküli területeken szép számmal vannak fák, cserjék, amik önállóan megélnek, úgyhogy ez az elv nem légből kapott. A megfelelő fajok és fajták választása pont emiatt nagyon fontos.
- Az **invazív fajok** el tudják rontani a hosszú távú diverzitást, így azokat szemmel tartom, és ha kell, közbeavatkozom.
- **A szerepem a jó menedzseré:** felépítem és elindítom a rendszert, viszont utána csak akkor avatkozom be, ha a dolgok rosszra fordulnának, de akkor sem azon az áron, hogy meggyengítsem a meglévő ökoszisztémát.

- **Alacsony és csökkenő karbantartásigény:**

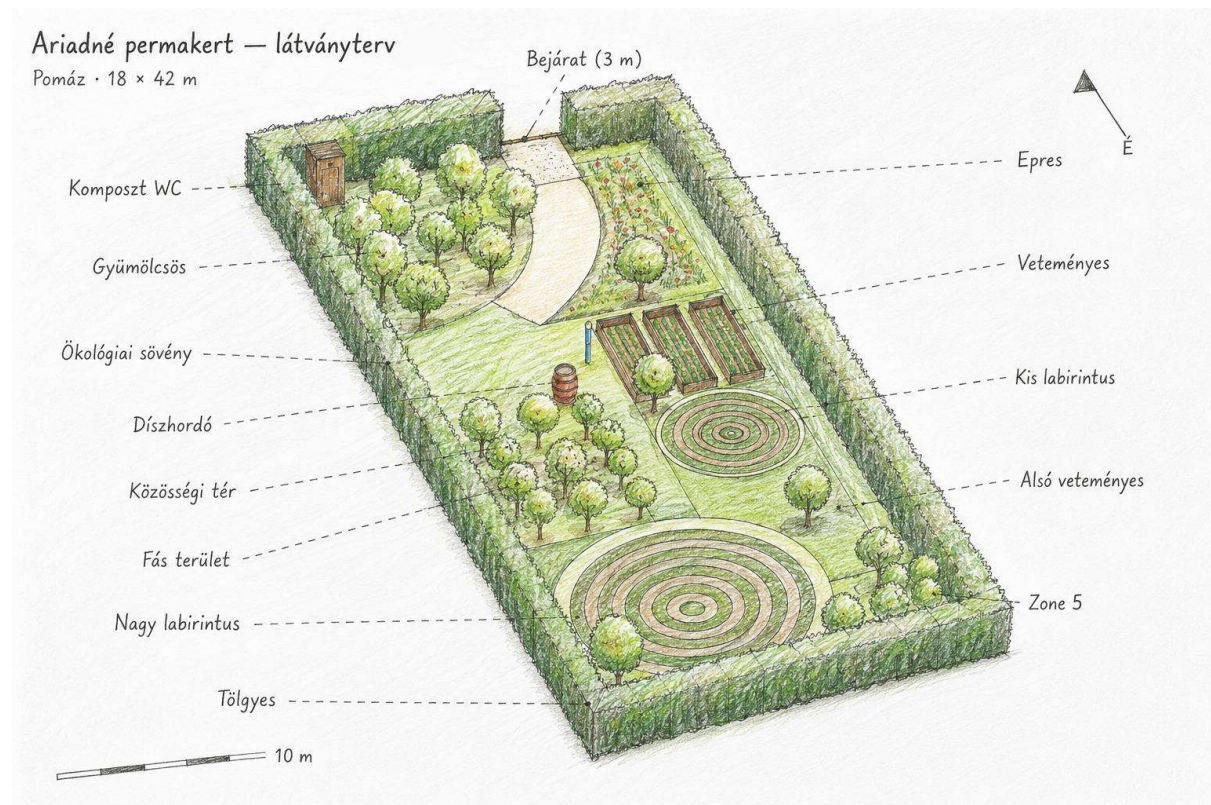
- **A cél a nélkülem is működő kert.** A maximum karbantartás, amit beállt állapotában szeretnék rajta elvégezni, az évi kétszeri sövénynyírás és kaszálás.
- **Egy elem - több szerep, egy szerep - több elem.** Ha már sövény, ami akadályozza a belátást, akkor az akadályozza a szelet is, de akkor már legyen itt-ott ehető is, meg legyen olyan hely, ahol a madarak el tudnak bújni, de akkor már legyen a beporzóknak is valami, és legyenek különböző fajok hiszen ez az egyik cél.
- **Nem szimpatikus az, amikor a kertész minden egyes munkafolyamatot maga végez el,** még akkor sem, ha mindez bioszerekkel történik. (Például nem szeretnék évről évre petefürkészeket kihelyezni a hernyók ellen, hanem

megpróbálom megoldani, hogy legyen élőhelye olyan predátornak, amelyik a hernyókat eszi).

- **Barátom a szukcesszió:** szeretném, ha bármikor is hagyom magára a kertet, az haladjon tovább egy fajgazdag végállapot (diverz klimax állapot) felé.
- Egy bizonyos indulási idő után már az egyes növényeket semmiképpen **ne kelljen locsolni**. Ha mégis kellene, akkor nem a megfelelő növény került be a kertbe.
- **Minél kevesebb inputanyagot** használjak, és amit használok, az is lehetőleg minél közelebbről, minél inkább "hulladékból" származzon: szoktam kivinni zöldhulladéknak minősített, elszállításra váró szerves anyagokat, vagy olyan hullámpapírt, amit a szelektív hulladékgyűjtőből halászok ki.
- **A természettel dolgozzak, ne ellene!**
- **Folyamatos megfigyelés, tanulás**
 - **Megfigyelés** fontos része a kerttel való kapcsolatomnak
 - A megfigyeltekkel kapcsolatos **gondolkodás és információszerzés** esszenciális
- **Fenntartható kapcsolódás a kert környezetéhez**
 - Amennyire lehet, **használt, újrafelhasznált anyagokat** építek be
 - Ami csak lehet, legyen **minél inkább fenntartható**
 - **Érj el hozamot:** minél több ételmet sikerül itt megtermelni, annál kevesebb lesz az ételmünk megtermelésének helyigénye valahol máshol.



TERÜLETEK



ÖKOLÓGIAI SÖVÉNY

Az első komoly projekt a **madárbarát, beporzóbarát, részben ehető, őshonos, szélfogó, belátásgátló sövény** elindítása volt. A terv az, hogy elültetek minél több fajt, egy kicsit pátyolgatom őket, aztán elengedem a kezüket, onnantól próbáljanak egyedül túlélni. Abban, hogy melyek legyenek ezek a fajok, másoktól is kértem segítséget. Bio- és/vagy fenntartható kertészkedéssel foglalkozó cégek ökológiai sövényeit próbáltam utánózni (bár nem minden növényt találtam meg vállalható áron), illetve saját magam, a csoporttársaim, és AI segítségével próbáltam összeállítani az indulókat.

50 faj került a bevásárlólistára, aminek csak egy részét sikerült beszerezni innen-onnan: volt, amit ismerős vagy családtag kertjéből kaptam, volt, amit kertészetből rendeltem, viszont olyan - számomra is ismert és elérhető - kertészet nem volt, ahol mindent be tudtam volna egyetlen helyről szerezni.

A sövény fajainak listája:

1. Arónia (fekete törpeberkenye)
2. Birs
3. Bodza
4. Borostyán
5. Egres (köszméte)
6. Elaeagnus umbellata (pirostermésű ezüstfa)
7. Fagyal

8. Feketeszeder
9. Füge
10. Galagonya (egybibés)
11. Golgotavirág - elpusztult
12. Gyöngyvessző
13. Gyöngyvirágcserje - elpusztult
14. Hibiscus syriacus
15. Homoktövis
16. Húsos som

17. Japánbirs
18. Kosárkötő fűz
19. Kőkény
20. Málna (és vele együtt jött némi eper)
21. Mézalmácska (fanyarka)
22. Mezei juhar
23. Miscanthus sinensis - magként, de nem kelt ki (vagy Miscanthus giganteus)
24. Közönséges mogyoró
25. Orgona
26. Pukkanó dudafürt
27. Ribiszke
28. Somtermésű ezüstfa
29. Szeder málna
30. Turkesztáni szil
31. Tűztövis - dugványról próbáltam elindítani, sikertelenül
32. Vadalma - saját területéről telepítettem át máshova is
33. Vadkörte

34. Vadrózsa (adott volt)
 35. Veresgyűrű som
- Illetve amit terveztem, de nem került be:
36. Boglárkacserje
 37. Cserszömörce
 38. Energiafűz (jobb is, mert brutál vízigényes)
 39. Madárberkenye
 40. Naspolya
 41. Szőlő
 42. Tamariska
- Illetve jó néhány fűszer- vagy gyógynövényt is szerettem volna, bár nem került elvetésre, elültetésre sem:
43. Ánizs
 44. Fehérhere
 45. Illatos macskamenta
 46. Kamilla
 47. Levendula
 48. Oregánó
 49. Rozmaring
 50. Zsálya

GYÜMÖLCSÖS/AKÁCOS



Egy 100 m²-es részt szántam arra, hogy nem túl hosszú életű gyümölcsfákat ültessek oda: ez a részterület lehet, hogy 20-25 év múlva másra fog majd kelleni, szóval az a terv, hogy ezek a fák addigra már öregedjenek ki. Most két gyümölcsfa van benn, egy almafa és egy birs, a többi területet fehér akáccal ültettem be. Ez persze megosztó lépés lehet, én mindenképpen akartam ilyen a telekre: nitrogént gyűjt, lazítja a talajt, élelmet ad a beporzóknak, szuper fája van karónak, de tüzelőnek is; valamint a szelet is fogja

valamelyest. Viszont állítólag nem túl könnyű kiirtani, ha már nincs rá szükség, és konkurál is a többi fával.

ÉPRES

Kijelöltem egy néhány tíz négyzetméteres területet, átültettem epret a nyaralónkból, és szabadjára engedtem. Ott, hasonló adottságok mellett terjed, mint a bolond (olyan helyeken is felüti a fejét, ahol nem is gondoltam volna: málna alatt, kertkapu alatt átbújik...), és olyan helyeken is megjelenik és jól érzi magát, ahol nincsen locsolva, szóval remélem, itt is jól érzi

majd magát. Bízható adalék, hogy innen nem túl messze van egy “szedd magad” eperföld, amit - úgy tudom - nem öntöznek, mégis terem, szóval hátha itt is működik majd. Az ágyásba lerakott lépőköveket használtan vettem, ráadásul útba is esett otthonról, szóval ezzel a karbonlábnyomomat is próbáltam csökkenteni.

VETEMÉNYES

A kezdeti elképzelésem nagyjából 200 négyzetméter bruttó terület volt, de végül is nagyjából 35 négyzetméter lett igazi veteményes. Őszintén szólva ezt még nem tudom, hogy fogom tudni fenntarthatóan, pláne permakultúrásan üzemeltetni.

Tavaly végeztem egy kísérletet, amiben elvettem, elültettem néhány növényt, és azt vizsgáltam, hogy öntözés nélkül, csak a természetes csapadékkal (ami tavaly nyáron is nagyjából 0 mm volt), mi mennyire terem. Ez alapján a hagyma, a krumpli elvan a minimális csapadékkal, bár ebből talán a hagyma volt az, ami tényleg értelmezhető hozamot hozott. A kukorica alig termett, a paradicsom és a tökfélék pedig semmit sem. Locsolással persze sok minden megoldható, és esetleg a teljes képet nézve (tuti vegyszermentes ételt fogyasztunk, ami nem utazza körbe a fél világot) talán bele tudnám préselni a fenntarthatósági keretek közé, de ez egyelőre még nyitott kérdés bennem.

Az ágyások egyébként helyenként enyhén mélyítették (10 cm a normál szint alatt), amit azért csináltam, hogy jobb legyen a vízellátottság, inkább befelé folyjon a víz, mint kifelé, szemben a manapság divatos magasságyások működésmódjával. Gondolkodom azon, hogy ezen a 10 centin esetleg mélyítsek, hogy a növényeket jobban védjem a szélről, esetleg valahogyan jobban fel



tudjam használni a föld nyáron hűtő hatását. (Apám idén fejezte be a saját telkén a walipinijét, és nagyon jó tapasztalatai vannak vele).

KÖZÖSSÉGI TÉR ÉS JÁRÓFELÜLETEK



A terület nagyjából közepén alakítottam ki egy közösségi teret, illetve több helyen vannak utak. Erre eleinte azt találtam ki, hogy itt bevezetem a "15 centi protokollt", azaz ami ennél magasabbra nő, azt lekaszálok, így akkor én leszek az az evolúció, ami miatt majd olyan növények maradnak meg, amiknek pont ez a feltétel kedvez. Egyelőre ezt a protokollt csak helyenként alkalmaztam, ahol annyira sűrű és magas lett a növényzet, hogy már tényleg nem lehetett eljárni, mert egyelőre fontosabbnak tartottam, hogy legyen ott egyáltalán valami élő, minthogy alkalmazva a protokollt esetleg nem lesz ott egyáltalán semmi. Öntözni nem akarom ezt a területet, és nekem mindegy, hogy mi nő ott ezen belül, csak nőjön. A telektől kb. 5 méterre kezdődik egy kaszáló, szóval onnan esetleg tudok majd donort szerezni, hogy az én szukcesszióm is ebbe az irányba menjen tovább. Az egyik távolabbi szomszéd arról számolt be, hogy

náluk "magától" alakult ki a kaszálóhoz hasonló társulás, nem vetettek semmit, szóval én is optimista lehetek a változás iránya tekintetében. Meg persze magvetéssel lehet terelgetni a területet, de a csapadék kiszámíthatatlansága valamint amiatt, hogy mennyit tudom és akarom locsolni, ez kétes kimenetelű.

Új ötlet a fakéregmulcs használata (a közelben van is egy olyan hely, ahol ilyesmit árusítanak) azokon a területeken, ahol nagyon sokat járkálok, és lehet, hogy amúgy sem maradna meg semmi. Így akkor a talaj is javul ott, és ha sár van, akkor is van valami extra réteg, és amúgy meg egészen jól néz ki, bár ezt meg folyamatosan pótolni kell. (Remélem, hogy ha esetleg abbahagyom a kertet minimális gondozását is, akkor a fakéregmulcs elbomlik és a szomszédos területekről a gyep veszi át az uralmat ott is.)

DÍSZHORDÓ



Egy franciaországi utazáson láttam, hogy történelmi helyen lévő borozók gyakran alkalmaznak kiselejtezett, hegyére állított hordókat asztalként. Akkor elhatároztam, hogy én is szerzek egy ilyet a kertbe. Ha kell, pakolófelületnek, tűz melletti előkészítőnek, vagy olyan pontnak lehet használni, ami mellől pár szót lehet intézni a kert látogatóihoz. És persze, ha a sors úgy hozza, az alá bepakolt dolgokat el tudjuk rejteni a kíváncsi szemek elől.

Sokáig vizslattam a Facebook Marketplace-t,

mire megfelelőt találtam: nem akartam érte messzire utazni, sokat fizetni, vagy olyan hordót kivenni a rendszerből, ami folyadéktárolásra még alkalmas. Aztán Budapest másik felén találtam is egy megfelelő paraméterekkel rendelkezőt. Tavasszal kiszáritottam, nyáron újrafestettem: jelenleg ez a közösségi tér dísz.

KIS- ÉS NAGYLABIRINTUS

Nagyjából a PDC tanfolyammal egyidőben ismerkedtem meg a labirintusokkal. A labirintus az útvesztőkkel ellentétben egy egyetlen, de kacskaringós, a bejárattól a középpontig haladó utat tartalmazó alakzat. Jellemzően a földre rajzolják vagy építik, de láttam már festményen is. Azon túl, hogy számomra egy nagyon vonzó forma, amiről egyből eldöntöttem, hogy kell egy ilyen a kertbe, sokan ennél sokkal nagyobb hatást tulajdonítanak neki. Magam is résztvettem vezetett labirintusjáráson, és azt kell mondjam, hogy tényleg van ebben a formában valami igazán különleges.

Már az első tervverzióban is szerepelt egy nagy, "hétkörös, krétai" labirintus is, aminek a tervezett átmérője nagyjából 12 méter. Mivel a papír mindent elbír, azonnal hatalmas, negatív fűszerspirálnak álmodtam meg: a fűszerspirál a permakultúra egyik népszerű alkotása, aminek az a lényege, hogy spirál

alakban felfelé tekerednek az ágyások (mint egy kakaós csiga, aminek a közepe vastagabb), így a különböző igényű fűszernövények különböző magasságba és oldalra helyezve megtalálják a megfelelő körülményeket. A kritikusai azt mondják, hogy Magyarországon, ennyi csapadék mellett értelmetlen a használata, mert a legtöbb fűszernövénynek a talajszinten is pont elég szárazak a körülmények, nem kell extrán lefolyatni alóluk a vizet.



Na de egy negatív fűszerspirál! Az nem egyre magasabb a közepe felé, hanem egyre alacsonyabb, és járható is lenne. Az árnyékolás a méretei miatt talán jobban megvan, és nem elfolyik innen a víz, hanem összefolyik középen. Vagy lehet, hogy még jobban kiszárítom az egész területet, mert elpárologtatom a maradék talajnedvességet is a megnyitás miatt. De az is lehet, hogy csinálók egy fagyzugot, ahol tuti biztos kipusztulnak azok a mediterrán fűszernövények, amiket oda ültettem.

Akármi is lesz a vége, egy nagy projekt. Sok talicska föld megmozgatását igényli, úgyhogy jelenleg már egy egyszerűsített, mélyítés nélküli változaton gondolkodom - nem az eredeti negatív fűszerspirál, de legalább gyorsan el tudnám készíteni, és akkor ez is megvan. Hogy amíg el nem készül, addig is legyen labirintus, kijelöltem egy másik, kisebbet ("háromkörös, római stílusú, háromosztatú" - ez szerepel a logóban), a korábban veteményesnek fenntartott területen belül. Ennek átmérője 6 méter, és a "falakat" különféle egynyári zöldségfélékből akartam megoldani, de a borsó leszüretelése környékén eluralkodott itt a természet, és az utak is csak azért maradtak meg, mert hullámpapírral időben kijelöltem. A külső karéjra nemrég elültettem a maradék krumplit, hátha őszig lesz belőle valami. De azért ez a terület is igényel némi újratervezést.

"TÖLGYES"

A kert délnyugati sarkáról beszélünk. Igazából azt szeretném, ha itt egy darab tölgyfa (vagy bármilyen más, nagyméretű fa) meg tudna telepedni. Jelenleg van egy makkról kikelt tölgyfa itt, próbálom életben tartani. A tölgyfa azért is jó lenne, mert információim szerint kb. 600 rovarfajnak biztosít otthont, táplálékot, így a diverzitást is megdobja. Meg nagy, hosszú életű, és dél felől nagy árnyékot fog (majd egyszer) adni.



ZONE 5

Permakultúrás tolvajnyelven így hívják azt a területet, amit teljesen békén hagyunk, semmit nem csinálunk rajta, csak néha bemegyünk, azért, hogy tanuljunk valami újat a természet normál működéséről. Én is békén hagytam egy ilyen sarkot.



KOMPOSZT WC



(esetleg ki is fertőtlenítem), majd kirakom a napra, hogy az UV elintézzze a többit.

Az egyik megoldandó probléma a szél volt. Mivel ezen a területen előfordulnak 80-100 km/h-s szelek is, nagyon nem szerettem volna arra megérkezni, hogy felborult az alomszék. A választott megoldás a pányva lett: egyszerűen rögzítettem a földhöz a négy sarkát. Illetve a benne tárolt, 3 óriási zsák, széndús anyagnak használt fűrészpor is stabilizál (a fűrészpor is egy útba eső fűrésztelepről származik, és ugye melléktermék).

A másik probléma utólag derült ki: a papírdarazsak meghívást éreztek beköltözni. Először megpróbáltuk valamilyen levendulás illattal távol tartani őket - sikertelenül. Úgyhogy a végső megoldás az lett, hogy az anyaghibából adódó lyukakat fagittal betapasztottam, a szándékosan meglévő lyukak elé pedig szúnyoghálót rögzítettem.

AI-jal még használati útmutatót is készített egyik PDC-s csoporttársam munkája alapján a feleségem.

Megmondom őszintén, ez nem volt benne az eredeti tervben, és egyébként a használat elképzelt jellege sem indokolta: kimegyek egyedül, eltöltöm esetleg az egész napomat kint, aztán hazamegyek. De aztán felmerült, hogy a nomádsághoz kevésbé szokott hölgyek is velem tartanak (akár önkéntesként, akár pihenni), esetleg kertlátogatásokat, outdoor programokat szervezzünk kevésbé fanatikusoknak, akkor már egyből előkerültek az ilyesfajta igények. Az egyszerűen kivitelezhető, vízmentes, fenntartható megoldás a népies nevén komposzt WC-nek hívott, de amúgy alomszék rendes névre hallgató alkotmány. A gyümölcsös/akácos mellé tettem le, mert a végterméket is itt szeretném hasznosítani: kiöntöm a mulcsra, majd mulccsal fedem, és hogy a mulcs ne szálljon el a szélben, lesúlyozom valamivel. A vödröt kiöblítem



KERÍTÉSEN KÍVÜL

A kert a "semmi közepén" fekszik, a szomszéd telkek szántók vagy kaszálók, nincsenek is körbekerítve, nem nagyon foglalkozik velük senki, csak az a traktoros semmi-termelés van, amiről már írtam. Illetve van még egy 0,5-2 méteres ütközőzóna a kerítésen kívül. Itt-ott már megjelent itt is a csipkebogyó, és remélem, hogy minél több helyen elszaporodik majd, ahogy halad előre a szukcesszió, mert ez nekem még egy réteg ökológiai sövényt tudna jelenteni (madarak el tudnak bújni, a csipkebogyót meg tudják enni, tavasszal a beporzók is jöhetnek rá, a szelet is egész jól fogja, a belátást is gátolja, és a termése embereknek is ehető, ráadásul finom is...)

EGYEBEK

TERÜLETEK HATÁRAINAK JELÖLÉSE

Ahogy megkezdődött az év, és magára talált a természet, az egyes területek kezdtek egybemosódni. Már-már úgy kellett lépkedni a kertben, nehogy valami fontosra rálépjünk, ahogyan Indy tette az Indiana Jones és az utolsó kereszteslovag c. filmben az "Isten neve" próbánál (azokra a kövekre kellett ráugrania, amik egymás után kiadták az IEHOVA szót - <https://www.youtube.com/watch?v=arMXzgiZsJQ>). És egyébként még a vadregényes kerthez valamennyire hozzászokott szemem is inkább elhanyagoltnak látta, mint permakultúrásnak. Aztán az az ötletem támadt, hogy használjuk az állatkertek, múzeumok sémáját: vannak a járófelületek, amik gondozottak, ott lehet járkálni, és vannak a bemutató területek, amik meg olyanok, amilyenek. Az állatkertben sem zavar senkit, ha az utakon kívüli területen belóg egy ág, vagy vadregényes a táj.

Így rendeltem nagyon sok akáckarót meg sok méter viszonylag vastag természetes anyagból lévő kötelet, és kikordonoztam a területeket. Bár átlépni sem nehéz, ahol talicskával is mindenképpen be kell menni, oda pedig egy karabineres megoldással könnyen kinyithatóvá tettem a kötelet.

Így egyértelmű, hogy hol szabad menni, és hol van valami, amit be akarok mutatni.

Nincs múzeum leírás nélkül, úgyhogy elkezdtem a sövénybe ültetett saját növényeknek a névtábláit kirakosgatni. Jelenleg ezek laminált kártyák, kiderül, mennyire fogja bírni az UV-t.

TALAJJAVÍTÁS

Egy fenntartható kert esetében fontos feladat a talajjavítás. Egyrészt kevesebbet piszkálok a talajt, mint egy klasszikus kertben, ezért elég sok helyen van gyökér a talajban, ami jó. Van is sok gilisztám, és egyéb "hasznos" rovarom, bogaram, ami szintén azt mutatja, hogy jó úton járok. Másrészt kialakítottam azt a gyakorlatot, hogy ha találok valahol FKF-es (MOHU-s) zsákokat tele "zöldhulladékkal", akkor segítek annyiban a köztereseknek, hogy helyettük hasznosítom a benne lévő szerves anyagot. Az utolsó nagyobb szállítmány ősszel egy csomó avar volt, amivel amúgy az a baj, hogy a széles területen könnyen széthordja a szél, és hiába mulcsolom le a kopár területet, egy hét múlva az már nem lesz sehol, szóval marad a kopárság. Amit említettem már, az új ötlet a kitaposott részekre a fakéregmulcs, bár én még bízom abban, hogy ha lesz egy kicsit több eső, benépesülnek azok a területek is, ahol most nincs még más.

EKETALP

Bár eleinte nem gondoltam erre, de valószínűleg ez nagyobb probléma, mint amekkorára először számítottam. A felszíntől nagyjából 30 centi mélységben kezdődik és kb. 60 centi mélységben ér véget. Szerencsére alatta is talaj van (ha az AI jól mondta, akkor löszös alaptalaj), ráadásul szürke. Viszont az eketalp vízzáró réteg, tehát ha nem oldom fel, akkor nem tud teljesülni a szárazságtűrés, mint alap igény.

A kutakodásom (és AI-jal beszélgetésem) a következő módszereket hozta:

- fászszerűak ültetése magról: ezeknek a gyökere erősebb, mint jellemzően a lágyszűrésűké, ezért át tudják törni az eketalpat
- lucerna és cikória vetése: a lucernát már több helyről hallottam, hogy nitrogént is gyűjt, és talajt is tör, hátránya, hogy 3-4 évig ott kell hagyni a területen
- traktoros mélylazító azért esik ki, mert már berendezkedtem a területen, amin egy traktor többet rombolna, mint amennyit használna
- AI javasolta, hogy fúrjam át mintázatban (raszteresen), vagy a fontosabb növények mellett az eketalpat, és töltsen fel komposzt és durva homok vagy finom sóder keverékével, és akkor a növény gyökere azt majd megtalálja, és le fog tudni jutni az altalajba, illetve a víz is le tud majd folyni.
- A selyemkóró bár invazív növény, de tudomásom szerint a vízszintes rizómái mellett erős lefelé haladó karógyökerei is vannak, amik szintén szét tudják fúrni az eketalpat. Így pillanatnyilag a selyemkóró egy megtűrt növényként van jelen: a terméseit igyekszem magérés előtt eltávolítani, de magát a növényt egyelőre nem irtom - különben is jó sok biomasszát termel, ami mulcsanyagként nekem nagyon sokat ad.

GILISZTATORONY

A veteményesbe készítettem három gilisztatornyot: Ez egy 10-15 cm átmérőjű PVC-cső, aminek az alja ki van lyuggatva, és majdnem teljesen a földbe van ásva. A csövön belül növényi részek és trágyagiliszták vannak, a csőből kiáramló anyag a földgilisztákat vonzza, így azok azon a környéken több lazító munkát végeznek, és a trágyagiliszták által megdolgozott anyagot is segítenek szétteríteni. A torony felülről nyitott, és a keletkező zöldhulladékot ott kell betölteni, amit a trágyagiliszták majd feldolgoznak. A PVC-cső hulladék volt, a trágyagilisztákat a beltéri gilisztakoposztálómból tettem át.



HOGYAN LETT ARIADNÉ PERMAKERT?

Először Pomázi permakertnek akartam elnevezni, viszont ráeszméltem, hogy a "Pomáz", mint helységnév használatához valószínűleg az önkormányzat engedélyét kellene kérnem, így inkább elkezdtem saját nevet keresni a kertnek.

A kisebbik labirintus viszonylag gyorsan elkészült, illetve a területek elválasztását segítő kötelek is viszonylag hamar kikerültek, és a labirintus - kötél - fonál - Ariadné asszociáció mentén adtuk a kertnek az Ariadné Permakert nevet.

ARCULAT, LOGÓ

Mivel a feleségem arcualattervezésben és weboldalak készítésében is járatos (számos projektünknek ő készítette el a weboldalát és arcualatát, köztük a permakultúrával foglalkozó weboldalamét is (<https://permaflow.garden>)), adódott az igény, hogy legyen a kertnek is saját arcualata. Tervezett nekem logót, választott színeket, betűtípusokat.

HIBÁK

- **Fűzalagút:** azt hiszem, ez a legfájdalmasabb ostobaság, amit a kerttel kapcsolatosan eddig elkövettem. Úgy terveztem, hogy a terület egy részén egy fűzalagút lesz, mert milyen jól fog kinézni. Esetleg készítek mellé egy dombocskát, és akkor az onnan lefolyó vízzel együtt talán meglesz a megfelelő csapadékmennyiség. De persze ha közel nulla csapadék esik, mint idén tavasszal és nyáron, akkor ez a struktúra a kevésbé vízigényes növényeknek talán jó lehet, de nem a fűznek. Illetve a dombocska még nem készült el, és gondolom az eketalp miatt sem tudtak elég mélyre menni a gyökereik, meg sűrűn is voltak, szóval kiszáradt az egész. A fűz nem erre a területre való, pláne nem sűrűn. (Van a sövényben is, de önállóan... ha nem marad meg, akkor nem erőltetem)
- **Eketalp:** nem vettem elég komolyan az eketalpat sem: ez valószínűleg tényleg egy olyan réteg, ami akadályozza a gyökereket és a vizet a lefelé haladásban, és komolyan keresztbe tud tenni a szárazságtűrésnek. Ha újrakezdhethném, valószínűleg az lenne az első lépés, hogy traktoros mélylazítóval végighúzkodnám a területet, mielőtt az első elemet elhelyezem.
- **A papír mindent elbír:** a nagylabirintus papíron jól mutatott, mint negatív fűszerspirál, de a gyakorlatban ez egy nagyon nagy projekt, aminek a megvalósítása nagyobb energiabefektetést igényel, mint amire számítottam. Valószínűleg elengedem a negatív fűszerspirál részét, és vízszintesen készítem el az alakzatot.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK:

<https://permaflow.garden/ariadne-permakert>

<https://permaflow.garden/fenntarthato-kertek-2026-ariadne-permakert.pdf>

